

2024 m. balandžio 19 d.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetui

DĖL PINIGŲ PLOVIMO RIZIKŲ VALDYMO AZARTINIŲ LOŠIMŲ SEKTORIJE

Atsakingo lošimų verslo asociacija (toliau – Asociacija), vienijanti penkias azartinius lošimus Lietuvoje organizuojančias bendroves, nori išreikšti didžiulį susirūpinimą dėl kompetencijos ir reglamentavimo spragų azartinių lošimų sektoriuje pinigų plovimo rizikų valdymo srityje.

Asociaciją labiausiai neramina Lošimų priežiūros tarnybos (toliau – LPT) pozicija pinigų plovimo prevencijos azartinių lošimų sektoriuje. LPT neigia pamatinę aptariamą prevencijos principą – „*risk-based approach*“ ir administracinės prievartos priemonėmis verčia rinkos dalyvius diegti kardinaliai kitą principą – „*rules-based approach*“. Tai pasireiškia įvairiai: reikalavimais aiškiai ir detaliam viešai atskleisti visas pinigų plovimo prevencijos priemones (klientų veiklos rizikos požymius, reagavimo kriterijus, riziką mažinančių priemonių taikymo mechanizmus ir pan.), bendrovių atliekamo klientų rizikos vertinimo ir reikalavimo prieš taikant rizikas ribojančias priemones surinkti neginčijamus objektyvius klientų dalyvavimo pinigų plovimo veikloje įrodymus (tame tarpe jų prisipažinimus dėl tokios veiklos), draudimu pačioms bendrovėms nustatyti savo rizikos apetitą, kas yra įprasta kituose reguliuojamuose sektoriuose (bankų, draudimo) ir kt.

Asociacijos nariui ne kartą teko kreiptis į Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybą (toliau – FNTT) prašant šios kompetentingos institucijos išsakyti savo nuomonę su pinigų plovimo prevencija susijusiais klausimais. FNTT, kuri turi sukaupusi didžiulę patirtį ir kompetenciją, pozicija tam tikrais esminiais klausimais kardinaliai prieštarauja LPT pozicijai. Pavyzdžiui, priešingai nei LPT, FNTT nurodo, kad azartinius lošimus organizuojančios bendrovės neprivalo viešai (tame tarpe lošimų reglamentuose) atskleisti rizikos vertinimo rezultatus bei taikomas vidines klientų stebėjimo bei rizikos vertinimo metodikas. Be to, FNTT požiūriu, kuris taip pat kardinaliai skiriasi nuo LPT, rinkos subjektai gali pasirinkti bei taikyti papildomas pinigų plovimo rizikos valdymo (mažinimo) priemones, kurios konkrečiai nenurodytos teisės aktuose. Asociacija turi ir daugiau pavyzdžių, rodančių prieštarą LPT pozicijai ir ydingą praktiką pinigų plovimo prevencijos klausimais.

LPT vykdoma pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priežiūra yra formali, didžiąja dalimi bandant kopijuoti Lietuvos Banko leidžiamus šią sritį reglamentuojančius teisės aktus, nesigilinant į lošimo paslaugų specifiką ir unikalius, tik šiam verslui būdingus rizikos scenarijus. Eilę metų rinkos dalyviams organizuojami mokymai (vykstantis vos vieną kartą per metus) apsiriboja LR Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo nuostatų pakartojimu, neanalizuojant praktinių Lietuvos ar užsienio rinkų pavyzdžių, nemodeliuojant galimų rizikos scenarijų ir kokiomis priemonėmis lošimų organizatoriai galėtų efektyviau valdyti kylančias grėsmes.

Situaciją gerai iliustruoja vienas aktualus pavyzdys. LPT yra parengusi Azartinius lošimus ir loterijas organizuojančioms bendrovėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, tvarkos aprašą. Šio aprašo 56 punkte yra išvardintos penkios rizikos valdymo (mažinimo) priemonės. Pagal vieno iš Asociacijos narių prašymą suteikti konsultaciją ar šis sąrašas yra pavyzdinis ir ar bendrovės turi teisę taikyti kitokias rizikos valdymo priemones, LPT atsakė, kad šis

sąrašas yra baigtinis ir bendrovės neturi teisės taikyti jokių kitokių priemonių. Tuo tarpu tiek Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, tiek Lietuvos Bankas, pasisakydami dėl pagal savo kompetenciją priimtų analogiškų nurodymų, skirtų užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, akcentavo, kad finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai gali pasirinkti ir kitas rizikos valdymo (mažinimo) priemones, nei yra aprašytos nurodymuose, jei jų taikymas yra pagrįstas. Toks nuomonių skirtumas rodo išskirtinį LPT konservatyvų požiūrį, atspindinti jau minėtą „*rules-based approach*“ principo implementavimą tokioje neapibrėžtoje ir dinamiškoje sferoje, kaip pinigų plovimo bei teroristų finansavimo nusikaltimai, kurių prevencija remiasi „*rules-based approach*“ principu ir suteikia didesnę laisvę prevencijos priemones vykdančioms subjektams.

Iš tiesų Asociacija gali suprasti tokią prastą situaciją. Europos Sąjungos institucijos daug dėmesio skyrė pinigų plovimo prevencijai finansų rinkų dalyvių sektoriuje, kadangi čia yra didžiausi pinigų srautai ir šis sektorius, kaip rodo istorija, buvo smarkiai pažeistas įvairių nusikalstamų schemų. Vien Lietuvos Banko, kaip institucijos, atsakingos už aptariamą prevenciją finansų įstaigų sektoriuje, struktūrinio padalinio, nominuoto šiai veiklai, evoliucija akivaizdžiai parodo, kiek dėmesio ir išteklių buvo tam skirta. LPT šiuo klausimu smarkiai atsilieka: institucijos kontrolės skyrių sudaro vos keli darbuotojai, iš kurių panašu nei vienas nesispecializuoja pinigų plovimo prevencijos temoje (viena LPT darbuotoja, kuri gilinosi į šią sritį, jau kur laiką dirba tame pačiame Lietuvos Banke). Pažymėtina, kad bendravimui su problemineis lošėjais ir jų šeimos nariais institucijoje yra paskirti net 3 darbuotojai. Todėl akivaizdu, kuriam klausimui LPT skiria didesnę dėmesį. Ir Asociacijos nariai tai labai jaučia iš LPT komunikacijos bei atliekamų tikrinimų, kurių pastaruoju metu didelė dalis yra susijusi su bendrovių taikomomis prevencinėmis priemonėmis, dėl kurių lošėjai skundžiasi LPT ir sulaukia institucijos besąlygiško palaikymo. Tokių lošėjų užtarimo nesumažina nei pateikiama informacija, kaip šie asmenys bando apeiti draudimus ir savo veiksmams atidaro paskyras kitų asmenų vardu, nei kitų šalių ir tarptautinių institucijų ataskaitos apie nustatomas nusikalstamas schemas, kuriose naudojant lošimų paslaugas per pinigų mulus ir sutartų sporto varžybų rezultatus plaunami pinigai.

Tačiau situacijos supratimas nereiškia pritarimo tam, kas vyksta. Asociacija mato galimybę šią kritinę situaciją taisyti keliant LPT darbuotojų kompetenciją pinigų plovimo prevencijos lošimų sektoriuje klausimais. Tai pat, Asociacijos įsitikinimu, yra būtina peržiūrėti ir tobulinti teisės aktus (tiek Azartinių lošimų įstatymą, tiek LPT patvirtintus poįstatyminius aktus), reglamentuojančius pinigų plovimo prevenciją azartinių lošimų sektoriuje, ir juose aiškiai įtvirtinti „*risk-based approach*“ principą.

Asociacija siūlo Finansų ministerijai, LPT, Biudžeto ir finansų komitetui kiek įmanoma skubiau suorganizuoti bendrą susitikimą su azartinių lošimų rinkos atstovais, siekiant aptarti šiame rašte įvardintas problemas ir bendromis jėgomis rasti sprendimus, kad Lietuvoje teikiamos azartinių lošimų paslaugos nebūtų naudojamos nusikalstamiems pinigų plovimo ar teroristų finansavimo tikslams.

Pagarbiai,

Atsakingo lošimų verslo asociacijos vadovas

Mindaugas Ardišauskas

el. paštas: vadovas@alvasociacija.lt